

به نام خدا

هشوا

چند داستان کوتاه و خاطره به زبان نایینی

همراه با ترجمه فارسی

تألیف: محمد علی عسگری

نشر لوح زرین

سرشناسه	: عسگری، محمدعلی، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: هُشوا (چند داستان کوتاه و خاطره به زبان نایینی) / تألیف محمدعلی عسگری.
مشخصات نشر	: تهران: لوح زرین، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۷ ص.: مصور؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۷۲-۰۶۶-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴
موضوع	: Persian fiction -- ۲۰th century
موضوع	: داستان‌های کوتاه فارسی -- ایران -- نایین
موضوع	: Short stories, Persian -- Iran -- Nain
موضوع	: نایینی
موضوع	: Naini dialect
رده بندی کنگره	: PIR ۸۳۵۴ /س ۵۵۸۲ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	: ۶۲/۳۸۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۵۴۵۱۲

هُشوا (چند داستان کوتاه و خاطره به زبان نایینی)

تألیف: محمدعلی عسگری

تصویرگر: حسین پاکروان

ناشر: لوح زرین

چاپ: واصف

تنظیم صفحات: خرم‌شاهی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خ جمالزاده جنوبی، خ کلهر، پلاک ۲۸، واحد ۸،

تلفن: ۶۶۹۱۸۱۵۵

کلیه حقوق نشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۲	ملویی جیر جیرو خور
۱۵	گربه جیر جیرک خوار
۱۸	هشوا
۲۲	هشوا
۲۸	چورا پا
۳۲	چراغدان
۳۸	شربان
۴۳	شهربانو
۴۸	أَشْتَرُ
۵۳	شتر
۶۰	أَبی وَسْ
۶۹	دیگر بس است
۷۸	حَبُّ الله
۸۲	حَبُّ الله
۸۶	نازونی

- ۹۱ نمی دانم
- ۹۶ و خیر
- ۱۰۰ و خیر
- ۱۰۴ مثلی شوکال
- ۱۰۸ مثل شکار
- ۱۱۳ چند شعر و ضرب المثل به زبان نایینی
- ۱۱۳ انجو علیرضا ناگرتی ماما
- ۱۱۵ یک قصه محلی به لهجه انارکی
- ۱۱۵ ایکی بی ایکی نبی
- ۱۱۷ دو شعر کوتاه از یک شاعر نایینی
- ۱۱۸ در فواید کار و کوشش
- ۱۱۹ در فواید بیری و سالخوردگی
- ۱۲۱ چند ضرب المثل به زبان نایینی
- ۱۲۷ معرفی چند کتاب درباره نایین

پیشگفتار

نوشتن به زبان نایینی یعنی نوشتن به زبانی که مرده است. تعجب آور است که درباره نایین این همه کتاب منتشر شده و به آثار باستانی، تاریخ، فرهنگ، صنایع دستی و حتی انساب خانواده های بزرگ این خطه پرداخته شده است، اما هرگز کتابی به صورت مستقیم به زبان نایینی منتشر نشده است. حتی کتاب هایی نادر درباره واژگان زبان نایینی یا دستور این زبان به فارسی نوشته شده، اما به ندرت می توان اثری پیدا کرد که به صورت مستقیم به این زبان نگاشته شده باشد. از این رو می توان گفت در طول تاریخ این سرزمین، هیچ متن مکتوبی اعم از نامه، کتیبه، سند، رساله، کتاب و... به این زبان ثبت نشده است که اگر هم در جایی و گوشه ای باشد، بسیار نادر است. چرا؟ پاسخ این پرسش مهم را به کارشناسان و اهالی نایین وامی گذاریم و می گوئیم این شاید برای نخستین بار باشد که کتابی مستقل به این زبان منتشر می شود. آن هم نه برای زنده کردن این زبان — که دیگر کار از کار گذشته است — بلکه برای ثبت آن در تاریخ و برای شناساندن آن به نسل های بعدی. بنابراین هدف اصلی این کتاب را قبل از هر چیز باید ثبت متونی به یک زبان در حال خاموشی مطلق دانست. زبانی که طبق برخی آمارها می گویند حداکثر بین پنجاه تا یکصد هزار نفر در این کره خاکی به آن تکلم می کنند.

هرچند همین زبان برای هزاران نفر دیگری که نسل‌های بعدی همان پدران و مادران را شکل می‌دهند، به یک خاطره یا نوستالژی شیرین و دل‌انگیز تبدیل شده باشد.

حال و هوای کلی کتاب، شامل برخی داستان‌های کوتاه یا خاطراتی است که با چیدمانی حساب‌شده گردهم آمده و در مجموع از تجربه زندگی نویسنده در روستایی به نام بیک‌آباد و پس از آن مهاجرت به دو شهر قم و تهران و زندگی در کنار همشهریان‌ش گرفته شده است. فارغ از کیفیت داستان‌ها — که نویسنده هیچ ادعایی در زمینه داستان‌نویسی ندارد — بیش‌تر در این‌جا تلاش شده است تا از ظرفیت داستان برای به میدان کشیدن حداکثری یک زبان استفاده شود. می‌دانم کسانی — هرچند اندک — به زبان نایینی شعر گفته‌اند یا مثل‌ها و قصه‌های محلی متعددی در این‌باره وجود دارد که هنوز شفاهی بوده و سینه به سینه نقل می‌شود، اما متن داستانی جایگاه خاصی دارد. در یک متن داستانی است که صحنه‌ها و ماجراهایی توصیف می‌شود و همین کمک می‌کند تا گذشته به حال تبدیل شده و روزگار از دست رفته دوباره احیا گردد. طبعاً همین امر کمک می‌کند تا آن زبان مرده دوباره جان گرفته و دست‌کم در یک فضای نوشتاری به جولان درآید. در چنین فضایی است که آن‌گاه می‌توان دریافت چگونه به یک زبان اندیشیده و گفتگو می‌شود. در عرصه داستان و خاطرات است که شخصیت‌ها دوباره جان می‌گیرند، زندگی می‌کنند و به زبانی که امروزه دیگر در دسترس نیست، به یکدیگر واکنش نشان می‌دهند. به عبارت ساده‌تر، به کمک فضاهای داستانی است که خواننده فاصله زمانی و مکانی را برمی‌دارد و خود را به همان روستاهای زیبا و سرشار از عشق، تلاش و رنج می‌رساند و در حال و هوای آنها نفس می‌کشد.

می‌دانیم که زبان نایینی به دلیل ریشه‌های باستانی — اوستایی خود با

بعضی از گویش‌های دیگر ایرانی خویشاوندی عمیق دارد. از همین‌رو نوشتن به زبان نایینی، آشکار ساختن و تأکید کردن بر همین اشتراکات و خویشاوندی‌هاست و در مجموع علاوه بر توسعه فرهنگ‌ها، می‌تواند برای پژوهشگران و زبان‌شناسان، دستمایه خوبی برای مقایسه و شناخت‌های تازه‌تر باشد. تا جایی که نگارنده می‌داند به‌خصوص بین زبان نایینی و زبان گُردی، تشابهات فراوانی وجود دارد. به عنوان مثال، کلمات «آلو به معنای شاهین، غولا به معنای کلاغ، کاکا به معنای برادر، جن به معنای زن و...» و ده‌ها مورد دیگر در هر دو زبان معانی یکسانی دارد. بی‌تردید تحقیقی علمی و مفصل در این باره می‌تواند بسیار سودمند باشد.

شیوه نگارش در این کتاب، همان فارسی دری است. اما برای رعایت درست تلفظ کلمات در زبان نایینی، ناگزیر به استفاده از بعضی علایم بوده‌ایم. در یک قاعده کلی، برای مصوت‌های بلند از همان ابزارهای رایج فارسی (آ - او - ای) با کرسی حروف مربوطه استفاده شده و برای مصوت‌های کوتاه نیز علامت‌گذاری عربی (اعراب) به کار گرفته شده است. البته همین قاعده کلی در مورد واژگان پُر کاربرد و ملموس رعایت نشده و برای مثال «ئی» نوشته شده است: «بوی»، یا «گُ» به معنای (که) نوشته شده است: «گو». به همین تناسب «یَه» به معنای می‌آید و «هو» به جای لفظ «ه» به معنای هست در متن استفاده شده است. طبیعی است کسانی که به زبان نایینی آشنا باشند، با خواندن یکی دو خط یا پاراگراف، راه و رسم درست خواندن کلمات را فرامی‌گیرند. اما کسانی که با این زبان آشنایی ندارند، باید دقت بیشتری مبذول دارند. نگارنده درصدد بود برای رفع این مشکل، یک سی‌دی صوتی را همراه کتاب ارائه کند، اما به دلایل مالی از آن باز ماند. با این همه، در نهایت به منظور این‌که کتاب برای دیگر مخاطبان نیز قابل استفاده باشد، همه مطالب به فارسی ترجمه و همراه با توضیحاتی در پاورقی آورده شده است.

در بخش‌های آخر این مجموعه، به عنوان نمونه، بعضی اشعار فولکلوریک محلی یا اشعار شاعران نایینی و تعدادی ضرب‌المثل آورده شده است. برای آشنایی بیش‌تر با دستور زبان نایینی، توصیه می‌شود به کتاب ویژگی‌های زبان محلی نایین، اثر آقای محمدتقی جامع و برای شناخت واژگان این زبان به فرهنگ نایینی، به کوشش دکتر منوچهر ستوده مراجعه شود. همچنین در مورد شناخت تاریخ، جغرافیا، آثار باستانی، فرهنگ و شخصیت‌های نامدار نایین نیز می‌توان به کتاب‌های دیگری مراجعه کرد که فهرستی دم‌دستی از آن‌ها در آخر همین کتاب آمده است. از آن‌جا که در این آثار، اطلاعات جامع و کاملی درباره نایین وجود دارد، تکرارشان در این کتاب دیگر لزومی نداشت.

در پایان، خطاب به همشهریان عزیزم باید بگویم: می‌دانیم که زبان نایینی به‌خصوص در سطح روستاهای پراکنده این شهرستان، دارای لهجه‌ها و گویش‌های منکثر و متعددی است که گاه بین یک روستا تا روستای دیگر، این گویش‌ها با همدیگر تفاوت پیدا می‌کند؛ اما نویسنده در این کتاب طبعاً به دلیل شرایط زیستی، بر همان لهجه مادری‌اش در روستای بیک‌آباد یا روستاهای اطراف آن تکیه داشته و از آن بهره برده است. از این رو، اگر اشکالی یا ایرادی در نحوه کاربرد بعضی کلمات و واژگان یا نحوه تلفظ آن‌ها نسبت به تلفظ دیگر روستاهای نایین مشاهده می‌شود، امری کاملاً طبیعی بوده و باید فارغ از رقابت‌های قومی و قبیله‌ای، با دیده اغماض به آن نگریست. در نظر نویسنده، تمام زبان‌ها و لهجه‌ها قابل احترام بوده و به‌خصوص وقتی در جایگاه زبان مادری می‌نشینند، اهمیتی دو چندان پیدا می‌کنند که اساتید فن در این‌باره بسیار گفته و نوشته‌اند. به هر رو، نویسنده احساس می‌کند در راهی قدم گذاشته است که تاکنون هیچ رونده‌ای نرفته، بنابراین تردیدی ندارد که دچار اشتباهاتی شده باشد. امید که در آینده به همت دیگر همشهریان،

این راه هموارتر و این اشکالات مرتفع گردد. در همین جا از جناب آقای حسینی‌نژاد، مدیر انتشارات لوح زرین و همکاران گرامیشان که زحمت چاپ و نشر این مجموعه را فراهم کردند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

محمدعلی عسگری^۱

اردیبهشت ۹۷

www.ketab.ir